

Agro-homeopatia o homeopatia per a les plantes

La paraula homeopatia ens sona a tots. L'homeopatia es fa servir en la medicina humana des que el doctor Hahnemann la va començar a desenvolupar fa uns dos-cents anys. També s'utilitza en veterinària des de fa anys. I també fa anys es van començar a fer experiències amb l'ús de l'homeopatia en plantes, amb els experiments del matrimoni Kolisko. Però fins fa poc no s'ha començat a desenvolupar en sanitat vegetal. En aquest article us explico quina ha estat la meua experiència amb l'ús de l'homeopatia en el control de pugons de fruiters. Com veureu, és una eina molt interessant per a ser utilitzada en la salut de les plantes.

Text i imatges: Núria Cuch i Arguimbauⁱ

Ús de l'homeopatia en plantes

Ja el 1920 el matrimoni Kolisko, deixebles de Rudolf Steiner, va fer experiments amb diferents dilucions homeopàtiques de diferents sals minerals per a veure quin efecte podien tenir en la germinació de plantes. Els resultats es poden trobar a "Agriculture of Tomorrow"ⁱⁱ. Més recentment, el 1980, Maria Thun publicava la primera edició d'un llibret que es va traduir al castellà el 2001 amb el nom de "El control de las plagas"ⁱⁱⁱ on parla dels seus treballs amb substàncies homeopatzades aplicades a plantes. En aquests darrers anys diverses persones arreu del món han començat a utilitzar l'homeopatia com una eina més en la gestió de la sanitat vegetal. És un camí molt immadur, encara, però amb grans possibilitats de futur.

Experiències en camps comercials de fruiters ecològics al Baix Llobregat

La meua experiència amb l'ús de preparats homeopàtics per al control de plagues va començar l'any 2008. Llavors, com a tècnica que era de l'ADV de Fruita del Baix Llobregat, portava la sanitat vegetal dels cultius fructícoles comercials de diversos pagesos ecològics.

Pugó regalant del presseguer

El 2006 i el 2007 vam tenir molts problemes de pugó regalant (*Hyalopterus amygdali*) en un camp de presseguers ecològics. El nivell de tolerància d'aquest pugó és molt baix ja que excreta molta melassa i taca els fruits. No ens en sortíem. La presència d'aquest pugó era altíssima i provocava molts danys, tant a la collita com al desenvolupament de l'arbre. També hi havia pugó verd *Myzus persicae* i pugó cigarrer *Myzus varians* i, encara que hi havia molta fauna auxiliar, el pugó regalant s'escapava. Era desesperant.

Foto 1: Pugó regalant en presseguer.

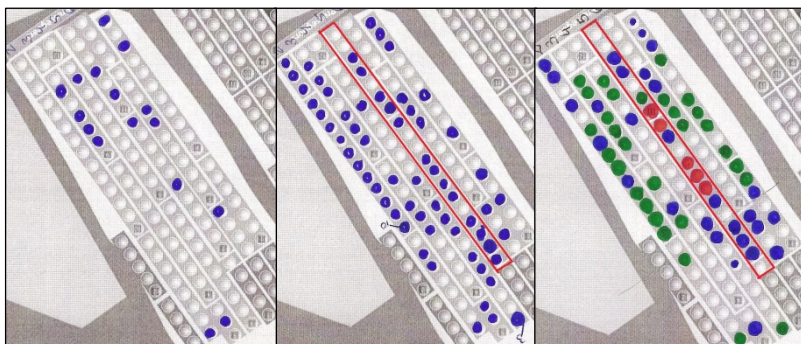
Llegint la proposta que feia Maria Thun al seu llibret vaig animar-me a fer-ne una adaptació a les nostres circumstàncies. Així doncs, l'estiu del 2007 vaig congelar una mostra de pugó amb la idea de preparar un remei homeopàtic a partir del mateix pugó i aplicar-lo abans que tornés a aparèixer el pugó el 2008.

Com llavors no sabia com es preparava un remei homeopàtic vaig demanar ajuda a en Joan Alegre, farmacèutic de la Farmàcia Coliseum de Barcelona. En Joan em va preparar una ***Hyalopterus amygdali* 7CH** amb la mostra que li vaig proporcionar. D'entrada jo li havia

demanat una tintura mare però per una confusió molt afortunada em va preparar un litre de 7CH. Com només tenia un litre de preparat i ja no tenia pugó congelat, vaig haver d'adaptar-me. Així doncs, fent els càlculs segons els volums que havia d'aplicar el pagès, vaig decidir aplicar a camp *Hyalopterus amygdali* 9CH. Vam fer tres aplicacions cada 10 dies entre març i abril. No vam fer cap més aplicació de res més. Deia que la confusió va ser molt afortunada perquè el resultat va ser impressionant. En tota la temporada no va aparèixer pugó i els arbres es van desenvolupar com mai. A finals d'agost, s'ha de reconèixer, un arbre tenia una mica de pugó cigarrer, però això va ser tot. Vam decidir seguir fent aquests tractaments els anys següents i fora d'algun brot puntual, el pugó va passar a ser un tema secundari dins la gestió de la sanitat de la parcel·la.

Pugó negre d'hivern del presseguer

Durant la tardor de 2008 va aparèixer per primera vegada el pugó negre d'hivern *Pterocloroides persicae*^{iv} als presseguers de l'Arborètum de Can Comas, seu del Parc Agrari del Baix Llobregat. Aquest Arborètum també és d'agricultura ecològica certificada. Jo duia la sanitat vegetal d'aquest camp i vaig aprofitar per fer una altra prova, repentint la mateixa pauta que amb el *Hyalopterus* de l'estiu. Aquest cop vam deixar una filera central d'arbres sense tractar, com a testimonis, i vaig fer un seguiment de l'evolució de les colònies de pugó a cada presseguer de l'Arborètum. Cal tenir en compte que aquest tractament no era preventiu sinó curatiu, perquè el pugó ja era present i cada dia més abundant.

Gràfic 1: Arbres afectats a l'inici de la plaga, el 9 d'octubre.

Gràfic 2: Arbres afectats el dia del primer tractament, el 27 d'octubre. La línia central marcada en rosa no es va tractar. Es va deixar com a testimoni.

Gràfic 3: Grau d'afectació cinc dies després del tercer tractament, el 18 de novembre. En gris, sense pugó o només amb pugs morts.

En verd, pugs vius i morts. En blau, pugs vius. En vermell, pugs vius i molt actius, amb molta secreció de melassa.

Foto 2: Colònia de *P. persicae* en un arbre testimoni, després del tercer tractament.

Foto 3: Colònia de *P. Persicae* en un arbre tractat, després del tercer tractament.

Com es pot veure a les fotos i als gràfics, va haver molta diferència entre els

arbres tractats i els arbres testimoni. I a més, el pagès que va podar els arbres aquell hivern va experimentar la diferència entre la filera testimoni, amb els troncs empastifats de melassa, i els arbres tractats, que no tenien melassa.

Pugó del cirerer

L'any 2009 vam tenir un daltabaix en unes finques ecològiques de cirerers de Begues a causa d'una plaga de pugó del cirerer, *Myzus cerasi*. Els danys van ser molt i molt alts, ja que la major part de cireres van quedar afectades pel pugó. Es va intentar sortir del pas com es va poder però la campanya 2009 va ser desastrosa. A més, la població de pugó era tan gran que es va escampar també a finques veïnes convencionals, amb el disgust veïnal que això va provocar.

Foto 4: Arbre afectat per pugó del cirerer

L'any 2010 es va decidir provar diferents estratègies per al control d'aquest pugó en aquestes parcel·les. Com hi havia força parcel·les es va poder provar cada estratègia en diversos camps i es van poder deixar un parell de camps de testimoni. Una de les estratègies va ser l'ús d'un preparat homeopàtic a partir del mateix pugó, seguint les mateixes pautes que en els altres casos, amb la diferència que es va decidir seguir fent tractaments mentre fos necessari donada la intensitat de l'atac de l'any anterior.

Els resultats també van ser molt i molt bons. Als camps on aplicàvem l'homeopatia els pugons apareixien més tard i de forma més localitzada que en els camps de control. I quan aplicàvem l'homeopatia amb presència de pugó, es morien o es debilitaven i ja no s'escampaven. I els brots de cirerer, que mostraven símptomes d'haver rebut la visita del *M. cerasi*, reprenien el seu creixement normal, com es pot veure a les fotos 5 a 7.

Foto 5: Brot amb símptomes d'un fort atac de pugó després dels tractaments, abans de créixer brot nou.

Foto 6: Creixement de brot nou després del tractament

Foto 7: Creixement de brot nou després del tractament

Fotos 8 i 9: Arbres testimonis.

Treballar amb homeopatia ens va permetre conèixer millor el comportament del pugó del cirerer. Vèiem que els pugons començaven a desenvolupar-se repetidament sobre els mateixos arbres en cada parcel·la, indicant que aquells arbres eren, per un motiu o altre, susceptibles a l'atac del pugó. Allí començaven les poblacions a desenvolupar-se i al cap

d'algunes generacions de femelles sense ales apareixien les alades i la població s'escampava de forma fulminant i en pocs dies per tot el camp. L'aplicació dels preparats homeopàtics impedia que s'escampessin, ja que frenava tot el procés.

Per controlar el pugó del cirerer es pot comptar amb la fauna auxiliar, però segons la nostra experiència, perquè hi hagi prou fauna auxiliar quan es comencen a desenvolupar les primeres colònies de pugó cal que hi hagi moltes, moltes flors, fent de reservori de fauna, abans de la brotada dels cirerers. Això ho hem constatat en camps amb feixes on a cada feixa només hi cap una o dues fileres de cirerers i, a més, els talusos estan a vessar de flors a sortida d'hivern. En camps que no es donen aquestes circumstàncies la fauna auxiliar arriba massa tard a controlar les primeres colònies i quan aquestes colònies es fan una mica fortes, ja no hi ha fauna auxiliar que aturi aquest pugó. **(si cal reduir text es pot treure aquest paràgraf)**

Pugó gris de la pomera

També vam provar el tractament homeopàtic en el control del pugó gris de la pomera, *Disaphis plantaginea*, i del pugó llanut de la pomera, *Eriosoma lanigerum*. En ambdós casos també es va assolir un control bo.

Fotos 10 i 11. Pugó gris de la pomera. Creixement de brot nou després de tractament.

Per acabar

L'homeopatia en sanitat vegetal no només es pot fer servir en el control dels pugons. Els seus usos són tan amplis com es pugui imaginar. El que cal és anar provant. El que us he explicat avui són casos concrets en què s'ha fet servir el mateix pugó com a remei contra el pugó, encara que no són els únics casos que he tractat amb homeopatia aquests anys. Hi ha molts remeis homeopàtics que es poden fer servir també en agricultura. No coneixerem bé les seves possibilitats fins que no s'hagin provat i provat en diferents situacions; hi ha molt camp per treballar-hi.

El que té de bo l'homeopatia és que no deixa residus de cap mena i que no té els efectes secundaris dels fitosanitaris convencionals. Pot ser una molt bona eina per a complementar les que es disposen en agricultura ecològica i mai no s'ha de pensar en ella com una solució a tot. Primer de tot cal fer una bona gestió agronòmica tal com es proposa des de l'agricultura ecològica.

Finalment, voldria agrair la disponibilitat d'en Jaume Pañella, en Josep Montmany, l'Antònio Torras, el Miquel Tadeo, el Miquel Sàbat, en Josep Pascual, el Marc Reverter, l'Albert Llorens, l'Albert Presas, en Josep Canals, l'Albert Bou, en Joan Santaugini, en Ramon Valero i en Ferran Berenguer a provar en els seus camps, en un moment o altre, els remeis homeopàtics que els proposava. I vull agrair molt especialment en Ramon Terricabras, en Josep Montasell, la Sònia Callau i l'Elena Isla el seu suport incondicional en tot el que ha tingut a veure amb l'experimentació amb homeopatia els primers anys a l'Arborètum de Can Comas.

ⁱ Núria Cuch i Arguimbau. Enginyera agrònoma. Màster en agricultura ecològica. Podeu contactar-hi a través de correu electrònic nuriacuch@yahoo.com.

ⁱⁱ "Agriculture of Tomorrow" L.Kolisko & E.Kolisko. Es pot descarregar el pdf d'internet.

ⁱⁱⁱ "El control de las plagas" Maria Thun. Editorial Rudolf Steiner, 2001.

^{iv} *Pterocloroides persicae* és un pugó de tardor-hivern que s'instal·la a la part inferior dels troncs dels presseguers i que excreta gran quantitat de melassa que cau a terra i arriba a cremar l'herba de sota, deixant una taca negra que és molt útil per a localitzar colònies.